

PORADNIK TECHNICZNY

Zawór EGR i przepustnica EGR: awarie, wymiana i konserwacja

Praktyczny poradnik serwisowy: objawy zapchanego zaworu EGR, diagnostyka na żywo, bezpieczny demontaż, momenty dokręcania oraz adaptacja po wymianie.

vaden.com.tr · vadenoriginal.com · Wydanie: Lipiec 2026 · Pojazd ciężarowy (ciężarówka · ciągnik · autobus)

Jeżeli w pojeździe użytkowym spadła moc silnika, z układu wydechowego wydobywa się nietypowa sadza, a na desce rozdzielczej uporczywie świeci kontrolka silnika, zawór EGR jest jedną z pierwszych trzech części, o których myśli mechanik. W warunkach warsztatowych element ten najczęściej jest sprawny elektrycznie; prawdziwym problemem jest warstwa nagaru narastająca latami, która nie pozwala przepustnicy całkowicie się zamknąć ani całkowicie otworzyć. Ten poradnik opisuje z perspektywy technika serwisowego, jaką funkcję pełnią zawór EGR i przepustnica EGR, po jakich objawach rozpoznaje się ich awarię, jaka jest kolejność diagnostyki, jakiej dyscypliny wymaga demontaż i montaż oraz jakie nawyki obsługowe wydłużają ich żywotność.

 WSKAZÓWKA — Dokument został opracowany przez zespół techniczny VADEN na podstawie praktyki serwisowej w zakresie silników i układów kontroli emisji pojazdów użytkowych oraz dokumentacji producentów OE. Podane wartości mają charakter ogólnego odniesienia; dla danych wiążących, takich jak moment dokręcania, natężenie przepływu, temperatura i parametry elektryczne, obowiązuje aktualna instrukcja serwisowa OE zgodna z kodem silnika lub podwozia pojazdu. Ostatnia aktualizacja: lipiec 2026.

Czym są zawór EGR i przepustnica EGR? Zadanie i zasada działania

Zawór EGR i przepustnica EGR to sterowane elementy regulacji przepływu, które kierują część spalin z powrotem po stronie dolotu, obniżając temperaturę spalania i ograniczając powstawanie NOx; w silnikach wysokoprężnych pojazdów użytkowych recyrkulacji podlega zwykle od 5 do 25 procent spalin w zależności od punktu pracy, elementy te mają stały kontakt z gazem o temperaturze 400–700 °C, a swoje położenie zmieniają w ciągu sekund zgodnie z sygnałem ze sterownika silnika.

Nazewnictwo w praktyce warsztatowej bywa mylone, dlatego rozdzielmy je od razu. **Zawór EGR** jest głównym elementem sterującym, który określa ilość recyrkulowanych spalin; zazwyczaj jest zamocowany do kolektora wydechowego lub do wylotu chłodnicy EGR. **Przepustnica EGR** to natomiast element motylkowy, który wytwarza lub kieruje różnicę ciśnień umożliwiającą przepływ: dławiąc po stronie dolotu obniża ciśnienie doładowania albo po stronie wydechu wytwarza przeciwcisnienie, dzięki któremu gaz przechodzi do kanału dolotowego. W katalogu obie części są najczęściej wymienione w tej samej rodzinie, ponieważ zarówno przyczyny ich awarii, jak i sposób naprawy są w dużej mierze wspólne.

Zasada działania jest pod względem termodynamicznym prosta. Powstawanie tlenków azotu (NOx) w silniku wysokoprężnym jest bezpośrednio związane ze szczytową temperaturą w cylindrze; po przekroczeniu określonego progu azot zawarty w powietrzu zaczyna łączyć się z tlenem. Spaliny to gaz w dużej mierze niepalny, o zużytym tlenie i wyższej pojemności cieplnej właściwej niż świeże powietrze. Gdy kontrolowana porcja tego gazu zostaje zmieszana z powietrzem dolotowym, gęstość tlenu w mieszaninie spada, spalanie przebiega wolniej i przy niższej temperaturze szczytowej, a powstawanie NOx wyraźnie się zmniejsza. W zamian rośnie skłonność do wytwarzania nagaru (cząstek stałych); dlatego stopień recyrkulacji jest w mapie silnika precyzyjnie ograniczany w funkcji obciążenia i prędkości obrotowej.

W pojazdach użytkowych recyrkulowany gaz zwykle nie trafia bezpośrednio do dolotu. Najpierw przechodzi przez **chłodnicę EGR** i oddaje ciepło do obiegu chłodzenia silnika; dzięki temu gęstość powietrza dolotowego zostaje zachowana, a napełnienie cylindrów nie spada. Gaz opuszczający chłodnicę jest kierowany do kolektora dolotowego lub do elementu mieszającego (zwężki Venturiego) w proporcji ustalonej przez zawór EGR. Sterownik silnika zarządza tym obiegiem nie w pętli otwartej, lecz ze sprzężeniem zwrotnym: porównywane są dane masowego natężenia przepływu powietrza, ciśnienia w kolektorze dolotowym, różnicy ciśnień EGR oraz czujnika położenia zaworu, a jeśli rzeczywisty przepływ odbiega od zadanego, generowany jest kod usterki.

Rodzaje sterowania: pneumatyczne, elektryczne i podciśnieniowe

W zastosowaniach użytkowych rozpowszechnione są trzy architektury sterowania. W zaworach **sterowanych pneumatycznie** ciśnienie pobierane z układu pneumatycznego pojazdu jest podawane przez elektrozawór proporcjonalny do siłownika membranowego lub tłokowego; to rozwiązanie najczęściej spotykane w samochodach ciężarowych i autobusach, ponieważ sprężone powietrze jest w pojeździe już dostępne. W zaworach **sterowanych elektrycznie** silnik prądu stałego lub silnik momentowy obraca wałek poprzez przekładnię, a zintegrowany czujnik położenia przekazuje rzeczywiste otwarcie do sterownika; szybkość reakcji i dokładność pozycjonowania są wysokie. Typ **sterowany podciśnieniem** wciąż występuje w klasie lekkiej i średniej. Odporność środowiskowa siłowników elektrycznych jest w branży oceniana zasadniczo według podejścia do warunków elektrycznych i środowiskowych pojazdów drogowych z rodziny norm ISO 16750, natomiast homologacja emisyjna silnika w segmencie pojazdów użytkowych mieści się w zakresie ECE R49. Klasę danej części i posiadaną homologację należy potwierdzić w odpowiednim katalogu OE.

Podzespoły i elementy pomocnicze

- **Korpus zaworu oraz zespół przepustnicy lub tłoczka:** ruchomy rdzeń dławiący lub otwierający przepływ.
- **Siłownik:** silnik elektryczny, membrana pneumatyczna lub puszka podciśnieniowa.
- **Czujnik położenia:** potencjometryczny lub bezstykowy czujnik przekazujący rzeczywiste otwarcie do sterownika.
- **Chłodnica EGR:** wymiennik oddający ciepło recyrkulowanego gazu do cieczy chłodzącej silnik.
- **Czujnik różnicy ciśnień (delta-P) i przewody impulsowe:** służą do pośredniego pomiaru natężenia przepływu.
- **Uszczelki kołnierzowe i uszczelki metalowe:** jednorazowe elementy uszczelniające pracujące w wysokiej temperaturze.
- **Rury łączące i mieszek (kompensator):** elementy pośrednie przejmujące rozszerzalność cieplną i drgania.
- **Złącze elektryczne i wiązka przewodów:** element pomocniczy najbardziej narażony na starzenie cieplne.

Rodzaje sterowania zaworu EGR i przepustnicy EGR, typowe zastosowanie oraz charakterystyczna uwaga serwisowa (odniesienie ogólne; dokładna klasyfikacja według katalogu OE)

Rodzaj sterowania	Typowe zastosowanie	Zasilanie / sygnał (odniesienie ogólne)	Charakterystyczna uwaga serwisowa
-------------------	---------------------	--	--------------------------------------

Rodzaj sterowania	Typowe zastosowanie	Zasilanie / sygnał (odniesienie ogólne)	Charakterystyczna uwaga serwisowa
Zawór sterowany pneumatycznie (sprężone powietrze)	Samochody ciężarowe, ciągniki siodłowe, autobusy; pojazdy użytkowe z układem pneumatycznym	Układ pneumatyczny pojazdu typowo 8–12,5 bar; elektrozawór proporcjonalny 24 V	Wilgoć i olej w przewodzie zasilającym zatykają elektrozawór
Zawór sterowany elektrycznie (silnik prądu stałego)	Nowoczesne silniki użytkowe generacji Euro 5 / Euro 6	Zasilanie 24 V, sterowanie PWM, zintegrowany czujnik położenia	Odchyłka położenia może wynikać także z nagaru, najpierw sprawdza się mechanikę
Zawór sterowany podciśnieniem	Pojazdy lekkie i średnie, część starszych rozwiązań	Przewód pompy podciśnienia, przełączanie elektrozaworem	Częste przedziurawienie membrany i pęknięcie przewodu podciśnienia
Przepustnica EGR po stronie dolotu (przepustnica dławiąca)	Wytwarzanie różnicy ciśnień przy zimnym silniku i wysokim zapotrzebowaniu na EGR	Siłownik elektryczny ze sprzężeniem położenia	Po osadzeniu nagaru nie domyka się, praca na biegu jałowym staje się nierówna
Przepustnica po stronie wydechu (przepustnica przeciwcisnienia)	Instalacje wytwarzające przeciwcisnienie umożliwiające przepływ gazu do dolotu	Pneumatyczna lub elektryczna	W wysokiej temperaturze występuje zakleszczanie łożyskowania wałka

⚠ UWAGA — Zawór EGR i przepustnica EGR różnią się nawet w obrębie tej samej rodziny silników w zależności od generacji emisyjnej (Euro 5 / Euro 6), typu chłodnicy i architektury sterowania. Nie dobieraj części wyłącznie według "modelu pojazdu"; potwierdź wybór kodem silnika, rokiem produkcji, poziomem emisji i w miarę możliwości numerem referencyjnym OE odczytanym z demontowanej części. Dwa zawory wyglądające niemal identycznie mogą mieć inny rozstaw i kąt otworów kołnierza, inny typ złącza lub inną charakterystykę czujnika położenia; po zamontowaniu niewłaściwego zaworu silnik zaskoczy, ale kod usterki wróci przy pierwszym obciążeniu.

Jak rozpoznać awarię zaworu EGR i przepustnicy EGR?

Zawór EGR i przepustnica EGR ulegają w praktyce warsztatowej awariom w dwóch głównych wariantach: element pozostaje bardziej otwarty, niż powinien, albo bardziej zamknięty, niż powinien. Zawór pozostający otwarty podaje przy wysokim obciążeniu nadmiar spalin do dolotu, powodując spadek mocy i czarny dym; zawór pozostający zamknięty ujawnia się wzrostem NOx i kodem usterki związanym z emisją. Poniższa tabela zestawia objawy obserwowane w warsztacie z możliwymi przyczynami i metodą weryfikacji.

Objawy awarii zaworu EGR i przepustnicy EGR, możliwe przyczyny oraz metody weryfikacji (obserwacje warsztatowe, odniesienie ogólne)

Objaw	Możliwa przyczyna	Kontrola / weryfikacja
-------	-------------------	------------------------

Objaw	Możliwa przyczyna	Kontrola / weryfikacja
Wyraźny spadek mocy przy wysokim obciążeniu, czarny dym z wydechu	Zawór pozostał otwarty z powodu nagaru, przepustnica nie domyka się	Porównanie zadanego i rzeczywistego położenia zaworu w danych bieżących; kontrola powierzchni przylgni przepustnicy w zdemontowanym zaworze
Nierówna praca na biegu jałowym, drgania i przerywanie na zimnym silniku	Osad nagaru na przepustnicy po stronie dolotu, zakleszczenie wałka	Obserwacja pełnego ruchu otwierania i zamykania przepustnicy podczas testu siłownika; endoskopowa kontrola wnętrza kanału
Kontrolka silnika wraz z kodem usterki typu "niewystarczający przepływ EGR"	Zatkany kanał lub chłodnica, zawór zakleszczony w położeniu zamkniętym, przewód różnicy ciśnień wypełniony nagarem	Dane bieżące czujnika różnicy ciśnień; demontaż przewodów i sprawdzenie ich drożności
Ubytek cieczy chłodzącej, biały dym z wydechu i słodkawy zapach	Wewnętrzny przeciek w chłodnicy EGR, pęknięcie rurek wymiennika	Próba ciśnieniowa obiegu chłodzenia; test obecności spalin w zbiorniku wyrównawczym; osobna próba ciśnieniowa chłodnicy
Wzrost zużycia paliwa i częstsza regeneracja filtra DPF	Stale nadmierny przepływ EGR, zużyta powierzchnia przylgni zaworu	Odczyt historii regeneracji i obciążenia sadzą; obserwacja stopnia recyrkulacji w danych bieżących
Siłownik w ogóle się nie porusza, sprzężenie położenia pozostaje stałe	Uszkodzony silnik siłownika elektrycznego, utleniony styk złącza, przerwa w wiązce przewodów	Pomiar zasilania i sygnału na złączu; pomiar rezystancji siłownika; wystawienie siłownika z testera
Zawór pneumatyczny porusza się wolno lub niepełnym skokiem	Zatkanie elektrozaworu wilgocią lub olejem, przewężenie przewodu powietrza, przedziurawiona membrana	Pomiar ciśnienia zasilania na wlocie zaworu; podanie sygnału bezpośredniego na elektrozawór i obserwacja ruchu
Ślady sadzy w rejonie kolektora lub kołnierza, świszczący dźwięk wydechu	Wypalona uszczelka kołnierza, poluzowane śruby, pęknięty mieszek	Obserwacja śladów sadzy na zimnym silniku; kontrola momentów dokręcenia śrub; wykrywanie nieszczelności pianą mydlaną

Czy odczytanie kodu usterki wystarczy?

Kod usterki jest początkiem diagnostyki, a nie jej wynikiem. Kod typu "przepływ EGR poniżej wartości zadanej" nie mówi, że zawór jest uszkodzony, lecz że układ nie zrealizował zadanego przepływu. Ten sam kod może wynikać z zatkanej chłodnicy, z przewodu różnicy ciśnień wypełnionego nagarem, z nieszczelnej uszczelki kołnierza albo z faktycznie zakleszczonego zaworu. Najczęstszym błędem warsztatowym jest przypisanie kodu bezpośrednio zaworowi i wymiana sprawnej części; kod zostaje skasowany, a pojazd wraca z tym samym kodem po kilkuset kilometrach.

Weryfikacja położenia na danych bieżących

W zaworach sterowanych elektrycznie najszybszym testem różnicującym jest porównanie położenia zadanego z rzeczywistym. Testerem wydaje się polecenia skokowe i doprowadza zawór

do otwarcia 0, 25, 50, 75 oraz 100 procent; oczekuje się, że wartość sprzężenia zwrotnego podąży za poleceniem bez opóźnienia i bez zacinania. Zatrzymanie się przy określonym otwarciu lub brak osiągnięcia wartości zadanej to klasyczna sygnatura oporu mechanicznego wywołanego nagarem. Powtórzenie tego samego testu na zimnym silniku i po jego nagraniu ujawnia dodatkowo zakleszczenia pojawiające się wraz z rozszerzalnością cieplną.

Odróżnienie awarii wywołanej chłodnicą

Wewnętrzny przeciek chłodnicy EGR łatwo pomylić z awarią zaworu, ponieważ oba przypadki mogą dawać podobne kody i podobny obraz dymienia. Znakiem rozróżniającym jest ciecz chłodząca: jeśli poziom spada bez widocznego wycieku zewnętrznego, w zbiorniku wyrównawczym powstają pęcherzyki przy pracującym silniku lub z wydechu wydobywa się gęsty biały dym nierozpraszający się w chłodne dni, to przed zaworem należy sprawdzić chłodnicę. Do potwierdzenia chłodnicę bada się osobno, podając do niej ciśnienie; pominięcie tego kroku sprawia, że nowo zamontowany zawór szybko ponownie pokrywa się nagarem i osadami.

Jak wymienić zawór EGR i przepustnicę EGR? Krok po kroku

Wymiana zaworu EGR i przepustnicy EGR wykonana we właściwej kolejności zajmuje w większości zastosowań użytkowych kilka godzin; pracę wydłuża nie sama część, lecz dostęp do niej i stan wykręcanych śrub. Poniższe kroki opisują ogólny przebieg serwisowy; dla procedury i momentów dokręcania właściwych dla danego kodu silnika obowiązuje aktualna instrukcja serwisowa producenta pojazdu.

⚠ UWAGA — Przewód recyrkulacji spalin długo po zatrzymaniu silnika zachowuje wysoką temperaturę. Środki ochrony indywidualnej są obowiązkowe: rękawice odporne na wysoką temperaturę, okulary o podwyższonej odporności na uderzenia lub przyłbica, odzież robocza. Oczekaj do całkowitego ostygnięcia silnika i układu wydechowego. Jeżeli demontowana będzie chłodnica, obieg chłodzenia pozostaje pod ciśnieniem; otwarcie gorącego obiegu grozi poważnym poparzeniem. W układach sterowanych pneumatycznie spuść ciśnienie zasilania powietrzem i odłącz wyłącznik akumulatora lub biegun ujemny. Nie wolno wdychać pyłu nagaru; podczas czyszczenia kanałów używaj maski przeciwpyłowej i wentyluj stanowisko pracy.

- 1 Zabezpiecz pojazd i zapisz rejestr usterek:** przed rozpoczęciem demontażu zapisz istniejące kody usterek, dane zamrożonej ramki oraz bieżące wartości EGR; ten zapis stanowi podstawę porównania przy weryfikacji po montażu. Następnie zatrzymaj silnik, zaciągnij hamulec postojowy, podłóż kliny pod koła, w pojazdach z kabiną odchylaną sprawdź zapadkę zabezpieczającą, odczekaj do ostygnięcia silnika i układu wydechowego, a na koniec odłącz wyłącznik akumulatora lub biegun ujemny.
- 2 Zapewnij dostęp:** zdemontuj elementy zasłaniające dostęp, takie jak górna pokrywa silnika, osłona termiczna, przewód filtra powietrza, kanał wiązki, a w razie potrzeby także rura dolotowa turbosprężarki. Każdą zdemontowaną część oznacz i odłóż osobno; wiele śrub w strefie EGR ma różną długość.

- 3 Odłącz połączenia elektryczne i pneumatyczne:** delikatnie zwolnij blokadę złącza i wyjmij je, trzymając za korpus, a nie ciągnąc za przewód. Przewody pneumatyczne oznacz i odłącz; końcówki węży zabezpiecz czystymi korkami.
- 4 Oczyszć strefę pracy:** otoczenie demontowanych kołnierzy oczyść sprężonym powietrzem i czystą szmatką z nagaru, pyłu i oleju. Każdy otwarty otwór wydechowy i dolotowy natychmiast zaślep; śruba lub fragment uszczelki, który wpadnie do kanału dolotowego, oznacza uszkodzenie turbosprężarki i cylindra.
- 5 Wykręcaj śruby stopniowo, z podgrzewaniem:** śruby po stronie wydechu mogą być zapieczone wskutek cykli cieplnych. Zastosuj olej penetrujący, w razie potrzeby podaj kontrolowaną ilość ciepła i luzuj śruby naprzemiennie oraz stopniowo. Zamiast forsować oporną śrubę, przerwij pracę i zmień metodę; ukręcona śruba wydłuży zadanie o wiele godzin.
- 6 Wyjmij i oceń zawór oraz przepustnicę:** zdemonstrowaną część oceń pod kątem powierzchni przylgni przepustnicy, luzu wałka, pęknięć korpusu i grubości nagaru. Barwa i struktura warstwy nagaru są informacją: suchy i kruchy nagar wskazuje na normalne zużycie eksploatacyjne, natomiast oleisty i lepki osad może świadczyć o przedostawaniu się oleju z odpowietrzania skrzyni korbowej lub z turbosprężarki.
- 7 Sprawdź kanały i elementy sąsiadujące:** potwierdź drożność rury EGR, elementu mieszającego, kanału dolotowego i przewodów różnicy ciśnień. Nowy zawór zamontowany na zatkanym kanale szybko przywróci ten sam kod usterki. W razie potrzeby poddaj chłodnicę osobnej próbie ciśnieniowej.
- 8 Zweryfikuj nową część:** połóż nowy zawór obok starego i porównaj rozstaw otworów kołnierza, kąt otworów, długość korpusu, typ złącza oraz kierunek siłownika. W zaworach z czujnikiem położenia liczba pinów złącza i typ blokady muszą być bezwzględnie takie same. Nie forsuj części, która nie pasuje.
- 9 Zamontuj z nową uszczelką i dokręć we właściwej kolejności:** uszczelki kołnierzowe i metalowe są jednorazowe, zawsze montuje się nowe. Śruby najpierw osadź ręcznie, a następnie dokręć kluczem dynamometrycznym naprzemiennie (na krzyż), w etapach określonych przez producenta. Pastę montażową odporną na wysoką temperaturę stosuje się tylko wtedy, gdy producent na to zezwala, i bez nanoszenia jej na powierzchnię uszczelki.
- 10 Dokończ podłączenia i wykonaj adaptację:** osadź złącze elektryczne do zatrzaśnięcia blokady, podłącz przewody pneumatyczne zgodnie z oznaczeniami, a jeżeli demontowana była chłodnica, napełnij i odpowietrz obieg chłodzenia zgodnie z procedurą. Wiele zaworów elektrycznych wymaga po montażu adaptacji położenia krańcowych; pominięcie tego kroku powoduje przesunięcie sprzężenia położenia i powrót kodu usterki.

- 11** **Przetestuj i potwierdź:** skasuj kody usterek, uruchom silnik i na biegu jałowym oraz przy średniej prędkości obrotowej skontroluj rejon kołnierza pod kątem sadzy i nieszczelności. Potwierdź w danych bieżących zgodność zadanego i rzeczywistego położenia zaworu, następnie wykonaj jazdę próbną pod obciążeniem i po powrocie ponownie odczytaj kody. Jeśli ingerowano w chłodnicę, po jeździe próbnej sprawdź ponownie poziom cieczy chłodzącej.

Jakie błędy najczęściej popełnia się przy wymianie zaworu EGR i przepustnicy EGR?

Błędy popełniane przy wymianie zaworu EGR i przepustnicy EGR w większości nie dotyczą samej części, lecz zaniedbania otaczającego ją układu. Poniższe ostrzeżenia zbierają typowe sytuacje, które prowadzą do ponownego przyjęcia tego samego pojazdu do serwisu po krótkim czasie.

⚠ UWAGA — Osadzanie się nagaru nie jest awarią, lecz jej skutkiem. Jeżeli zawór zarósł nagarem, wymiana wykonana bez ustalenia przyczyny przywróci ten sam obraz w ciągu kilku miesięcy. Do przyczyn źródłowych należą zaburzenia spalania generujące nadmiar sadzy, przepuszczająca olej turbosprężarka lub odpowietrzanie skrzyni korbowej, zatkany filtr powietrza, paliwo niskiej jakości, długotrwała eksploatacja miejska przy niskim obciążeniu oraz zatkana chłodnica EGR. Punkty te należy sprawdzić przed zamontowaniem nowego zaworu.

⚠ UWAGA — Układ kontroli emisji jest nieodłączną częścią homologacji typu silnika, a utrzymanie go w stanie działania zgodnym z projektem jest wymogiem prawnym. Właściwe rozwiązanie problemu uszkodzonego zaworu EGR lub przepustnicy EGR jest tylko jedno: oczyszczenie części albo jej wymiana na nową o jakości OE. Każda ingerencja naruszająca integralność układu jest powodem niezgodności podczas badania technicznego i kontroli emisji; dodatkowo sterownik silnika, nie otrzymując sprzężenia zwrotnego, może przejść w tryb ograniczenia mocy (limp mode).

- **Ponowne użycie uszczelki:** uszczelka kołnierza po cyklach cieplnych zostaje zgnieciona jednorazowo; przy drugim użyciu przepuszcza sadzę i spaliny.
- **Brak kontroli przewodów różnicy ciśnień:** cienki przewód wypełniony nagarem sprawia, że winą obarcza się sprawny zawór.
- **Pominięcie chłodnicy:** nowy zawór zamontowany na zatkanej lub przeciekającej chłodnicy szybko trafia w ten sam stan.
- **Niewykonanie adaptacji:** w zaworach elektrycznych brak nauki położenia krańcowych powoduje przesunięcie sprzężenia położenia.
- **Dokręcanie śrub jednym ruchem i bez klucza dynamometrycznego:** kołnierz się wypacza, uszczelka nie osiada prawidłowo, a nieszczelność pojawia się już przy pierwszym cyklu cieplnym.
- **Pozostawienie otwartego kanału dolotowego:** fragment uszczelki lub śruba, które wpadną do kanału podczas demontażu, dotrą do turbosprężarki i cylindra.
- **Czyszczenie wnętrza korpusu agresywną chemią:** rozpuszczalnik, który dostanie się w rejon siłownika, czujnika i łożyskowania, uszkadza elektronikę i narusza smarowanie wałka.

- **Brak zabezpieczenia przed pyłem nagaru:** sadzy z silnika wysokoprężnego nie wolno wdychać; czyszczenie wykonuje się w masce i przy wentylacji.
- **Dobór części wyłącznie według modelu pojazdu:** w tym samym modelu w zależności od generacji emisyjnej może być stosowany inny zawór; kod silnika i numer OE są niezbędne.
- **Wydanie pojazdu bez jazdy próbnej:** większość kodów związanych z EGR można ponownie zweryfikować dopiero podczas jazdy pod obciążeniem.

Zawór EGR i przepustnica EGR: dane techniczne i punkty kontrolne

Wartości podane poniżej dla zaworu EGR i przepustnicy EGR to ogólne zakresy odniesienia, często spotykane w zastosowaniach pojazdów użytkowych. Rodzina silników, generacja emisyjna, typ chłodnicy i poziom wyposażenia zmieniają te zakresy; dla danych wiążących zawsze sięgnij po aktualną instrukcję serwisową OE zgodną z kodem silnika pojazdu.

Dane techniczne zaworu EGR i przepustnicy EGR (odniesienie ogólne; jednostki podano w bar, °C, V oraz procentach)

Parametr	Typowy zakres (odniesienie ogólne)	Uwaga
Temperatura spalin na wlocie zaworu	400–700 °C	Zmienia się z obciążeniem i prędkością obrotową; krótkotrwałe wartości szczytowe mogą być wyższe
Temperatura gazu na wylocie chłodnicy EGR	Typowo 100–250 °C	W miarę zatykania chłodnicy wartość ta wyraźnie rośnie
Stopień recyrkulacji w zależności od punktu pracy	Okolo 5–25 procent	Przy pełnym obciążeniu zwykle spada; mapa jest właściwa dla danego silnika
Napięcie zasilania instalacji elektrycznej	24 V nominalnie (pojazdy użytkowe)	Spadek napięcia podczas rozruchu może wyglądać jak usterka silownika
Ciśnienie powietrza sterowania pneumatycznego	Ciśnienie układu pojazdu typowo 8–12,5 bar	Wyjście elektrozaworu proporcjonalnego wytwarza sygnał sterujący poniżej tego ciśnienia
Tolerancja odchyłki sprzężenia położenia zaworu	Wąska tolerancja, właściwa dla danego silnika	Granice akceptacji przyjmuje się z instrukcji serwisowej; weryfikuje się ją na danych bieżących
Próba ciśnieniowa obiegu chłodzenia	Zwykle rzędu 1–2 bar	Służy do wyodrębnienia wewnętrznego przecieku chłodnicy
Dopuszczalność warstwy nagaru	Na poziomie nieutrudniającym pełnego domknięcia przepustnicy	Jeśli na powierzchni przylgni występuje wytarcie lub luz, część podlega wymianie

Typowe pasma momentów dokręcania dla punktów połączeń EGR (odniesienie ogólne, Nm; wartość wiążąca według instrukcji serwisowej OE)

Punkt połączenia	Typowe pasmo momentu (odniesienie ogólne)	Uwaga wykonawcza
Śruba kołnierza zaworu (klasa M8)	20–30 Nm	Dokręcana na krzyż i stopniowo; nowa uszczelka obowiązkowa

Punkt połączenia	Typowe pasmo momentu (odniesienie ogólne)	Uwaga wykonawcza
Kołnierz chłodnicy i rury (klasa M10)	35–50 Nm	Śruby mogą być zabezpieczone wskutek rozszerzalności cieplnej
Śruba mocowania siłownika	8–12 Nm	Nadmierne dokręcenie wypacza korpus i powoduje zakleszczenie wałka
Połączenie czujnika i różnicy ciśnień	8–15 Nm	Korpus czujnika jest zwykle z tworzywa; dokręca się kluczem dynamometrycznym
Połączenia opasek i mieszka	6–12 Nm	Kompensator mocuje się w położeniu swobodnym, bez naprężeń

WSKAZÓWKA — Wartości momentów podano wyłącznie jako zakres orientacyjny. W tym samym silniku różne kołnierze dokręca się różnym momentem i w różnych etapach; niektórzy producenci przewidują śruby jednorazowe lub dokręcanie kontrolowane kątem. W praktyce wiążąca jest aktualna instrukcja serwisowa producenta pojazdu właściwa dla kodu silnika, a dokręcanie należy zawsze wykonywać skalibrowanym kluczem dynamometrycznym.

- Czy sprzężenie położenia zaworu podąża za wartością zadaną bez opóźnienia i czy w teście skokowym nie występuje zacinań?
- Czy w rejonie kołnierza widoczne są ślady sadzy, wydmuchy nagaru albo słychać świst?
- Czy poziom cieczy chłodzącej jest stały i czy w zbiorniku wyrównawczym powstają pęcherzyki?
- Czy przewody różnicy ciśnień są drożne i czy na ich końcówkach nie ma korka z nagaru?
- Czy złącze elektryczne jest wolne od utlenienia i w pełni zatrzasknięte, a wiązka nie ociera o układ wydechowy?
- Czy w przewodach pneumatycznych występuje wilgoć, olej lub pęknięcia?
- Czy filtr powietrza, turbosprężarka i odpowietrzanie skrzyni korbowej zostały wykluczone jako źródło nagaru?
- Czy obciążenie sadzą filtra DPF i częstotliwość regeneracji mieszczą się w normalnym paśmie?

Jak dbać o zawór EGR i przepustnicę EGR oraz wydłużyć ich żywotność?

Dla zaworu EGR i przepustnicy EGR producenci zwykle nie określają stałego "okresu wymiany"; o żywotności decydują profil eksploatacji, jakość paliwa i oleju oraz ogólna ilość nagaru wytwarzanego przez silnik. W eksploatacji długodystansowej, gdzie silnik regularnie osiąga temperaturę roboczą, zawór może pracować bezawaryjnie przez wiele lat; natomiast w ruchu miejskim, na krótkich odcinkach, przy niskim obciążeniu i częstej pracy na biegu jałowym osadzanie się nagaru wyraźnie przyspiesza. Najczęstszy obraz warsztatowy to technicznie sprawny zawór, który wyłącznie z powodu nagaru przestaje pełnić swoją funkcję.

- **Okresowa wymiana oleju i filtrów:** należy przestrzegać interwałów producenta, a olej silnikowy dobierać w specyfikacji odpowiadającej generacji emisyjnej pojazdu. Osad pochodzenia olejowego czyni nagar lepkiem i blokuje przepustnicę.

- **Dyscyplina wymiany filtra powietrza:** ograniczony dopływ powietrza prowadzi do niecałkowitego spalania, a więc do większej ilości nagaru.
- **Jakość paliwa:** paliwo z nieznanego źródła pogarsza zarówno jakość wtrysku, jak i strukturę nagaru.
- **Odpowietrzanie skrzyni korbowej i szczelność turbosprężarki:** opary oleju przenoszone do dolotu są głównym przyspieszaczem osadzania się nagaru w strefie EGR; należy je kontrolować przy każdym przeglądzie.
- **Doprowadzanie silnika do temperatury roboczej:** stałe krótkie odcinki i długa praca na biegu jałowym obniżają zdolność układu do samooczyszczania. W miarę możliwości należy wykonywać regularne przejazdy pod obciążeniem.
- **Nieodkładanie reakcji na kod usterki:** interwencja przy pierwszym ostrzeżeniu związanym z EGR zapobiega kosztownej naprawie rozszerzającej się później na chłodnicę i filtr DPF.
- **Okresowa kontrola wzrokowa:** przy każdym przeglądzie należy obejrzeć kołnierze, mieszek, złącze elektryczne, przewody pneumatyczne i osłonę termiczną.
- **Kondycja układu chłodzenia:** właściwe stężenie płynu niezamarzającego i czysty obieg opóźniają wewnętrzną korozję chłodnicy EGR.

W przedsiębiorstwach flotowych najbardziej efektywnym podejściem jest planowanie zaworu EGR nie jako pojedynczej części, lecz jako zespołu. Objęcie w tej samej wizycie serwisowej uszczelek kołnierzowych, przewodów różnicy ciśnień i w razie potrzeby chłodnicy jest znacznie bardziej ekonomiczne niż koszt ponownego wyłączenia pojazdu z ruchu po kilku miesiącach. Jazda próbna pod obciążeniem przed wydaniem pojazdu i powtórny odczyt kodów po powrocie to natomiast najtańsze ubezpieczenie przed unieruchomieniem w trasie.

Najczęściej zadawane pytania

Do czego służy zawór EGR?

Zawór EGR kieruje część spalin w kontrolowany sposób z powrotem po stronie dolotu. Powracający gaz obniża gęstość tlenu w mieszance, spalanie przebiega przy niższej temperaturze szczytowej, a powstawanie tlenków azotu (NOx) maleje. W silnikach wysokoprężnych pojazdów użytkowych zadanie to jest nieodłączną częścią homologacji emisyjnej pojazdu, a prawidłowa praca zaworu jest konieczna zarówno dla zgodności emisyjnej, jak i dla osiągnięć silnika.

Jakie objawy daje awaria zaworu EGR?

Najczęstsze objawy to spadek mocy przy wysokim obciążeniu, czarny dym z wydechu, nierówna praca na biegu jałowym, zapalenie kontrolki silnika, wzrost zużycia paliwa oraz częstsze niż zwykle regeneracje filtra cząstek stałych. Gdy zawór pozostaje otwarty, na pierwszy plan wysuwają się spadek mocy i dymienie, a gdy pozostaje zamknięty, kod usterki związany z emisją. Jeżeli w układzie pracuje także chłodnica EGR, dodatkowym objawem są ubytek cieczy chłodzącej i biały dym.

Czy zawór EGR można wyczyścić, czy trzeba go koniecznie wymienić?

Jeżeli osad nagaru nie naruszył jeszcze powierzchni przylgni, zawór można przywrócić do pracy za pomocą odpowiedniego środka czyszczącego i czyszczenia mechanicznego. Jeśli jednak powierzchnia przylgni przepustnicy jest zużyta, w łożyskowaniu wałka występuje luz, korpus jest pęknięty lub siłownik ma usterkę elektryczną, czyszczenie nie da trwałego efektu i część należy wymienić. Podczas czyszczenia krytyczne jest niedopuszczenie rozpuszczalnika w rejon siłownika i czujnika.

Jaka jest różnica między zaworem EGR a przepustnicą EGR?

Zawór EGR jest głównym elementem sterującym, który bezpośrednio określa ilość recyrkulowanych spalin, i zazwyczaj jest zamocowany do kolektora wydechowego lub do wylotu chłodnicy. Przepustnica EGR to natomiast element motylkowy wytwarzający różnicę ciśnień niezbędną do zaistnienia przepływu; dławiąc po stronie dolotu obniża ciśnienie doładowania albo po stronie wydechu wytwarza przeciwcisnienie. Oba elementy pracują razem: przepustnica przygotowuje różnicę ciśnień, a zawór reguluje ilość.

Czy można jechać dalej pojazdem z uszkodzonym zaworem EGR?

Nie jest to zalecane. Kontynuowanie jazdy z uszkodzonym zaworem EGR może doprowadzić do przejścia silnika w tryb ograniczenia mocy, wzrostu obciążenia sadzą i przedwczesnego zatkania filtra cząstek stałych. Ponadto wartości emisji wychodzą poza zakres homologacji typu, co stanowi powód niezgodności podczas badania technicznego. Zgłoszenie się do serwisu w możliwie najkrótszym czasie od zapalenia kontrolki jest zarówno tańsze, jak i bezpieczniejsze.

Dlaczego zawór EGR ciągle zarasta nagarem?

Osadzanie się nagaru wynika zwykle nie z samego zaworu, lecz z ilości sadzy wytwarzanej przez silnik i z oparów oleju przenoszonych do dolotu. Najczęstsze przyczyny to zatkany filtr powietrza, przepuszczająca olej turbosprężarka lub odpowietrzanie skrzyni korbowej, paliwo niskiej jakości, niecałkowite spalanie oraz eksploatacja na krótkich odcinkach, przy której silnik nie osiąga temperatury roboczej. Wyeliminowanie tych przyczyn źródłowych przed montażem nowego zaworu zapobiega powtórzeniu się tej samej usterki.

Ile trwa wymiana zaworu EGR?

O czasie decyduje nie sama część, lecz dostęp do niej. Przy zaworze osiągalnym po zdjęciu górnej pokrywy praca wraz z czyszczeniem i weryfikacją zajmuje w większości zastosowań kilka godzin. W instalacjach wymagających odchylenia kabiny oraz demontażu osłony termicznej i rury dolotowej, a także wtedy, gdy wymieniana jest również chłodnica, zadanie wydłuża się do połowy dnia, a w silnikach o trudnym dostępie nawet do pełnego dnia roboczego. Do tego należy doliczyć adaptację i jazdę próbną pod obciążeniem.

Dlaczego po wymianie zaworu EGR kod usterki wraca?

Najczęstsze przyczyny są trzy: niewykonanie po montażu adaptacji położenia krańcowych, nieusunięcie faktycznego ograniczenia w układzie (zatkana chłodnica, kanał lub przewód różnicy ciśnień wypełniony nagarem) oraz nieszczelność uszczelki kołnierza. Przed skasowaniem kodu należy potwierdzić na danych bieżących zgodność zadanego i rzeczywistego położenia zaworu, a następnie potwierdzić wynik jazdą próbną pod obciążeniem.

Jak dobrać właściwy zawór EGR?

Sam model pojazdu nie wystarczy. Należy posłużyć się jednocześnie kodem silnika, rokiem produkcji, generacją emisyjną (Euro 5 / Euro 6), typem sterowania (pneumatyczne lub elektryczne), liczbą pinów złącza oraz w miarę możliwości numerem referencyjnym OE odczytanym z demontowanej części. W katalogu VADEN wyszukiwanie można prowadzić zarówno według kodu silnika, jak i numeru referencyjnego OE; najbezpieczniejszym ostatnim krokiem przed montażem jest położenie nowej części obok starej i porównanie rozstawu otworów kołnierza, długości korpusu oraz typu złącza.

Czy awarię chłodnicy EGR można pomylić z awarią zaworu?

Tak, dochodzi do tego często. Zatkana chłodnica EGR sprawia, że zadany przepływ nie zostaje zrealizowany i generowany jest kod typu "niewystarczający przepływ EGR", nawet gdy zawór jest sprawny. Chłodnica z wewnętrznym przeciekiem powoduje natomiast ubytek cieczy chłodzącej i biały dym. Aby je rozróżnić, należy wykonać próbę ciśnieniową obiegu chłodzenia, sprawdzić obecność pęcherzyków gazu w zbiorniku wyrównawczym i w miarę możliwości zbadać chłodnicę osobno.

VADEN ORIGINAL jest producentem części zamiennych w jakości OE dla silników i układów hamulcowych pojazdów użytkowych. W rodzinie produktowej zaworów EGR i przepustnic EGR dostępne są w magazynie zawory sterowane pneumatycznie i elektrycznie, przeznaczone do zastosowań w samochodach ciężarowych, autobusach i ciągnikach siodłowych, a także elementy połączeniowe i uszczelniające, dobierane według kodu silnika. Część pasującą do Twojego pojazdu możesz wyszukać po kodzie silnika lub numerze referencyjnym OE i zamówić po potwierdzeniu jej zgodności na podstawie informacji katalogowych.

Ten dokument ma charakter informacyjny; w praktyce obowiązują aktualna instrukcja serwisowa i zalecenia bezpieczeństwa producenta pojazdu. Wartości są ogólnymi odniesieniami dla typowych układów pojazdów ciężarowych; wartości specyficzne dla modelu należy sprawdzić w dokumentacji serwisowej OE. © VADEN Otomotiv San. Tic. A.Ş. · vadenoriginal.com